

ИЗВЕШТАЈ О ОСНОВНИМ ПРАВИМА – 2024

Када је реч о заштити основних људских права, 2023. годину су обележили неки помаци, али и неки кораци уназад. Извештај о основним правима 2024. Агенције за основна права (FRA – European Union Agency for Fundamental Rights) садржи преглед најважнијих догађаја на овом пољу и представља приказ остварених циљева, али и области у којима је потребно побољшање. У овој публикацији наводе се мишљења FRA о најзначајнијим догађајима у обухваћеним тематским областима, као и резиме доказа који поткрепују те ставове. Тиме се пружа компактан, али и информативан преглед највећих изазова на пољу основних права с којима се суочавају Европска унија (ЕУ) и њене државе чланице.

МИШЉЕЊА FRA

1

Увод

3

Утицај кризе животних трошкова и растућег сиромаштва у ЕУ

6

Суочавање са претњама по демократију и грађански простор: промовисање учешћа и заштита слобода удруживања, мирног окупљања и изражавања

8

Миграција: забринутост за основна права на границама ЕУ

11

Имплементација и употреба Повеље на националном нивоу

Рукопис завршен у априлу 2024. године

Ни Агенција Европске уније за основна права ни било који појединац који заступа Агенцију није одговоран за то како ће наведене информације бити употребљене.

Луксембург: Канцеларија за публикације Европске уније, 2024.

Print	ISBN 978-92-9489-362-8	ISSN 2600-3414	doi:10.2811/532474	TK-AM-24-001-SR-C
PDF	ISBN 978-92-9489-382-6	ISSN 2600-3422	doi:10.2811/215026	TK-AM-24-001-SR-N

© Агенција Европске уније за основна права, 2024.

Репродукција је дозвољена под условом да се наведе извор.

За свако коришћење или репродукцију фотографија или другог материјала за који Агенција Европске уније за основна права нема ауторска права, дозволу треба тражити директно од власника ауторских права.

Извори фотографија:

Насловна страна: © Tamas Molnar/FRA; Pingpao/Adobe Stock; Ink drop/Adobe Stock

Страна 3: © Pingpao/AdobeStock

Страна 4: © Jiri Hera/AdobeStock

Страна 6: © Markus/AdobeStock

Страна 7: © Ink drop/AdobeStock

Страна 8: © Sarah Sighnolfi/FRA

Страна 9: © Tamas Molnar/FRA

Страна 12: © Artjazz/AdobeStock и © New Africa/AdobeStock

УВОД

Ово је одабир мишљења FRA и допуњује *Fundamental Rights Report 2024* Извештај о основним правима 2024. Представља резиме кључних открића у тематским областима које покрива извештај, као допуна мишљењима FRA. У питању су акције засноване на доказима, благовремене и практичне, које треба да размотре органи ЕУ и националне владе.

Годишњи *Fundamental Rights Report 2024* Извештај о основним правима 2024. се бави темама кризе животних трошкова, демократијом и основним слободама и забрињавајућом ситуацијом са основним правима на спољним границама ЕУ. Представља благовремену анализу највећих претњи по основна права у Европи. Такође истражује примену и имплементацију Повеље ЕУ о основним правима.

Премда се извештај фокусира само на ове кључне проблеме, 2023. је била година бројних претњи када су у питању основна права и слободе. Претње демократским вредностима и цивилном простору, као и ширење мржње и дезинформација на интернету представљају озбиљне изазове за основна права. Исто важи за пораст расизма и повезану нетолерантност. У исто време, Европа се суочава са већим сиромаштвом услед све већих трошкова живота и наставља да се бори са поларизујућим питањем миграције. Неопходне мере за борбу против климатских промена ризикују да додатно подстакну постојеће облике социјалне и економске маргинализације. Узимајући у обзир ове околности, овај извештај представља сажет преглед кључних тематских питања и предлаже начине за решавање изазова у вези са основним правима.

Мишљења FRA која садржи овај извештај имају за циљ да информишу особе које доносе одлуке и законе и укључују предложене мере за ЕУ и државе чланице. У комбинацији са комплетним извештајем, FRA представља начине за стварање инклузивније Европе са фокусом на заштити и промоцији основних права.

1

УТИЦАЈ КРИЗЕ ЖИВОТНИХ ТРОШКОВА И РАСТУЋЕГ СИРОМАШТВА У ЕУ

Криза трошкова живота је утицала на све државе чланице. Највећим делом изазвана је економским последицама пандемије вируса COVID-19 и вишим ценама енергије због руске агресије на Украјину.

У 2022. години 95,3 милиона људи у ЕУ било је у ризику од сиромаштва или социјалне искључености. То је приближно 21,6% популације ЕУ. Након повећања 2020. и 2021. године, број је био стабилан у 2022. у поређењу са 2019. Ипак, сиромаштво и социјална искљученост код деце су се повећали на 24,7%. Овај удео обухвата око 20 милиона деце у 2022, што је готово за милион више него у 2019.

Ова криза је утицала на основна права која гарантују Повеља основних права Европске уније и Европска социјална повеља Савета Европе. У 2022. и 2023. ЕУ и државе чланице су усвојиле мере за сузбијање раста цена и проблема са смештајем, као и енергетског сиромаштва. Ове мере су ублажиле негативне утицаје на сиромаштво и социјалну искљученост у просеку у популацији ЕУ. Али те мере су често биле привремене и нису увек стизале до најугроженијих особа. Због тога се дугорочне последице инфлације и даље помно прате.

Више студија је указало на негативне последице на основна права због кризе трошкова живота, коју су изазвале пандемија вируса COVID-19 и руска агресија на Украјину. Инфлација, и нарочито раст цена, угрожавају основна права и принципе које гарантују закони ЕУ. Ту су укључена права на достојанство човека, полну равноправност, недискриминацију, поштовање приватности и породичног живота, помоћ око смештаја, социјалну заштиту и помоћ око приступа услугама од општег економског интереса и право особа које припадају групама које су у високом ризику од сиромаштва.

Криза трошкова живота наставља да утиче на различите групе на разне начине и у различитој мери. Ризици и утицаји нису распоређени подједнако у различитим друштвима. Они који су већ угрожени или дискриминисани су у већем ризику од сиромаштва.

Деца, жене, младе особе, расне и етничке мањине, старије особе, лезбејке, хомосексуалци, бисексуалци, транссексуалци, интерсекс и квир особе (ЛГБТИК), Роми и особе са инвалидитетом су у највећем ризику од сиромаштва и угрожавања њихових основних права. На пример, ризик од сиромаштва или социјалне искључености код деце значајно се повећао, са додатних око милион деце у ризику од 2019.

МИШЉЕЊЕ FRA 1.1

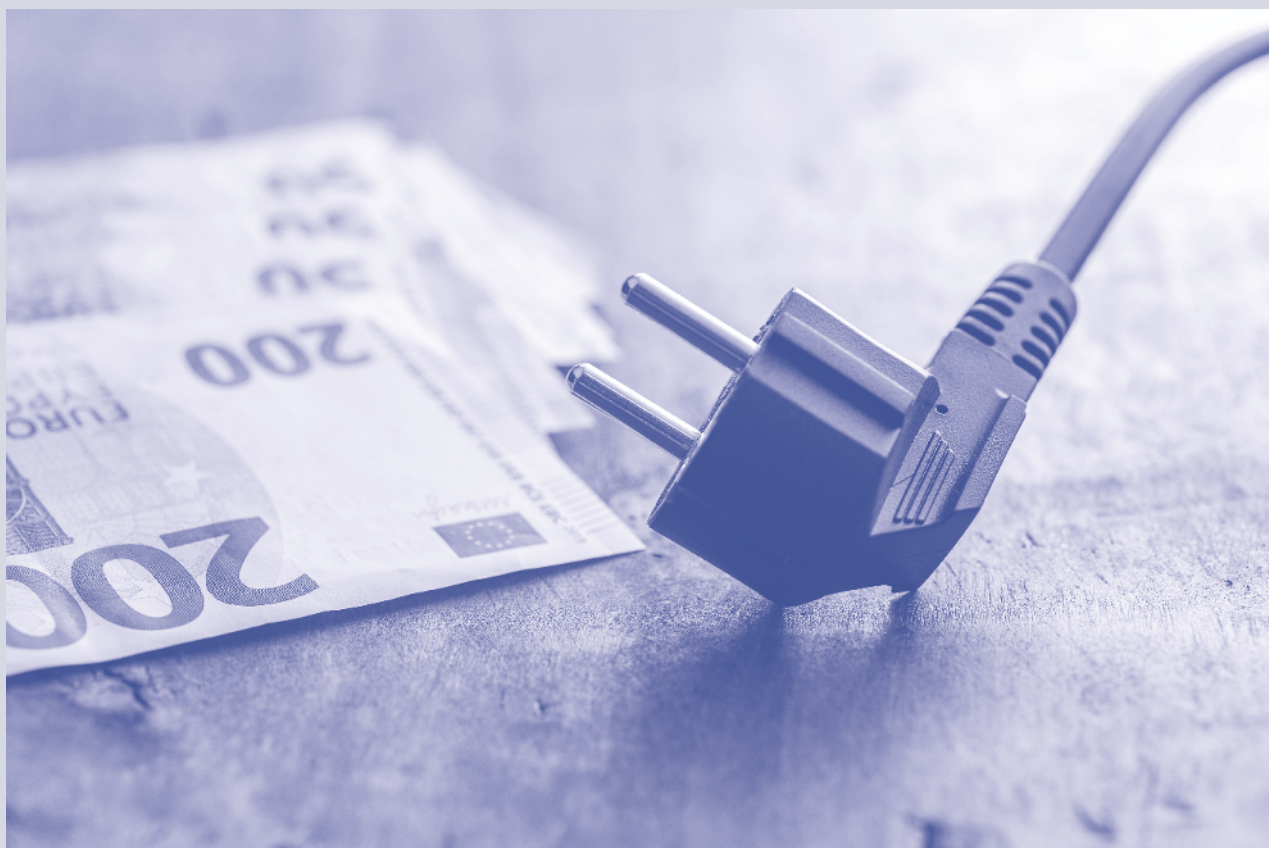
Приликом планирања и имплементације политике и правних одговора на кризу трошкова живота, ЕУ и државе чланице треба да имају у виду да утицај ове кризе није равномерно распоређен. Такође треба да се побрину да одговори допринесу борби против сиромаштва и социјалне искључености.

Да би се то урадило на ефикасан начин, таква политика и правне мере треба да буду засновани на доказима применом *ex ante* процена основних права. Они треба да буду засновани на робусним и поузданим подацима, довољно раздвојеним да би се утврдио њихов потенцијални утицај на основна права потенцијално рањивих особа као што су жене, деца и млади, етничке мањине, старије особе, ЛГБТИК особе, Роми и особе са инвалидитетом.

ЕУ и њене државе чланице усвојиле су различите правне и политичке мере за сузбијање раста цена и кризе трошкова живота. Ове мере укључују пореске мере, ограничење цена и директне погодности како би се осигурало право на социјалну заштиту, социјалну помоћ и приступ основним намирницама и услугама као што су енергија, смештај и храна.

Међутим, темељним проценама нису уочене стварне последице кризе животних трошкова на основна права заштићена Повељом. Поред тога, ограничени су упоредни подаци за земље о стварним потребама и мерама, као и њихов утицај на права угрожених група. Раздвајање релевантних података је често ограничено на узраст, пол и статус примања, при чему нису доступни раздвојени подаци за друге групе у рањивим ситуацијама, као што су људи са различитом етничком позадином, ЛГБТИК особе, Роми и особе са инвалидитетом.

Ефикасност и ефикасност трошкова усвојених мера за особе у рањивим ситуацијама, укључујући утицај на уживање основних права, остају углавном непознати. Почетно истраживање указује на то да постоје значајни пропусти у имплементацији. Мере које су имплементирани су привремене и нису циљане, и нису дошле до угрожених домаћинстава. Све то довело је до тога да су неке од најрањивијих група остале запостављене.

Криза трошкова живота довела је до повећаног енергетског сиромаштва, неравномерно остављајући већи утицај на оне који су већ били у ризику од сиромаштва и социјалне искључености. Дискриминисане групе – као што су Роми, имигранти и потомци имиграната, етничке мањине, особе са ниским приходима и бескућници – а посебно жене у тим групама, пре ће наићи на тешкоће у вези са енергијом и транспортом него општа популација.

Савет Европске уније позива државе чланице да одлучније реагују на вису инфлацију и нагли пораст трошкова енергије. Европска комисија је утврдила низ добрих пракси за структурална побољшања које би државе чланице могле да примене за решавање основних узрока енергетског сиромаштва.

ЕУ је посвећена решавању енергетског сиромаштва и обезбеђивању поштене и праведне транзиције у Европи у оквиру Европског зеленог договора. Борба против енергетског сиромаштва је истакнута као приоритет у ревидираној директиви о енергетској ефикасности (Директива (ЕУ) 2023/1791), која утврђује захтеве енергетске политике за постизање климатских циљева ЕУ у погледу решавања и праћења енергетског сиромаштва. Процена Европске комисије националних енергетских и климатских планова за имплементацију Европског зеленог договора показује да су државе чланице усвојиле неке мере везане за енергетско сиромаштво. Али овим мерама недостају јасни циљеви, методе процене рањивости и јак оквир за подизање свести потрошача.

МИШЉЕЊЕ FRA 1.2

Европска комисија би требало да размотри укључивање одговарајућих хоризонталних или тематских услова за пружање помоћи у борби против енергетског сиромаштва у следећи програмски период Европских структурних и инвестиционих фондова.

Државе чланице ЕУ треба да се постарају да политика и правне мере везане за климатске циљеве и енергетско сиромаштво узму у обзир основно право на социјалну помоћ и помоћ око смештаја, како би се обезбедио пристојан живот за све оне који немају довољно средстава. Ово би било у складу са правилима утврђеним правом заједнице и националним законима, као и праксама за борбу против социјалне искључености и сиромаштва.

Приликом дефинисања ревидираних националних климатских и енергетских планова, државе чланице се саветују да узму у обзир релевантне препоруке комисије. Ово је да би се испоштовало одржавање централног, трансформативног обећања Агенде за одрживи развој 2030. и њених Циљева одрживог развоја (SDG – Sustainable Development Goals) да „нико не буде заборављен“.

2

СУОЧАВАЊЕ СА ПРЕТЊАМА ПО ДЕМОКРАТИЈУ И ГРАЂАНСКИ ПРОСТОР: ПРОМОВИСАЊЕ УЧЕШЋА И ЗАШТИТА СЛОБОДА УДРУЖИВАЊА, МИРНОГ ОКУПЉАЊА И ИЗРАЖАВАЊА

Смислено учествовање појединаца и цивилног друштва у јавним питањима од кључне је важности за обезбеђивање пуне имплементације основних права. Оно омогућава да се свачија права узимају у обзир приликом израде нацрта закона и политика. Међутим, чињенице показују да често нема довољно времена или прилика за смислено коментарисање или укључивање у нацрте закона. Ово је нарочито случај када се користе убрзане процедуре или када нацрти покривају више проблема. Европска комисија је објавила нову препоруку за решавање недостатака у националним процедурама за учествовање и консултације.

И напади трећих страна и прекомерно мешање државе – посебно против права на слободу удруживања, мирног окупљања и изражавања – настављају да угрожавају простор цивилног друштва. Ово се односи на стратешке тужбе против медија и организација цивилног друштва (ОЦД), као и предложена или наметнута ограничења везана за слободу мирног окупљања. Европска комисија је реаговала предлагањем ЕУ закона о тужбама усмереним ка застрашивању и исцрпљивању ресурса ОЦД и медија. Поред тога, комисија је предложила закон о слободи медија и олакшавању прекограничне сарадње удружења.

Смислено учешће актера људских права и опште популације у питањима од јавног интереса на националном нивоу захтева одговарајуће канале и процедуре како би се обезбедило да разматрања људских права заиста дођу до оних који доносе законе и одлуке. Омогућавање учешћа у јавним питањима је услов људских права као што показује члан 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Такво учешће је релевантно не само када државе чланице самостално доносе законе, већ и када њихово законодавство и креирање политика спадају у оквир права ЕУ – на пример, када се транспонује директива ЕУ.

3

МИГРАЦИЈА: ЗАБРИНУТОСТ ЗА ОСНОВНА ПРАВА НА ГРАНИЦАМА ЕУ

Велики број оних који траже међународну заштиту или посао не поседује важеће путне исправе. Неки покушавају да се домогну Европе чамцима који нису прикладни за пловидбу. У 2023. години на мору је умрло или нестало преко 4000 особа, што је највећи број у последњих пет година. Да би обуздале нелегалне миграције, државе граде више ограда, а границе се све више милитаризују.

ЕУ припрема нови информациони систем како би се олакшале граничне контроле. Настављају се несугласице између националног законодавства које регулише приступ азилу и права ЕУ, као и наводи о лошем поступању и другим кршењима права на границама. ОЦД које помажу мигрантима и избеглицима суочавају се са сталним изазовима.

ЕУ је постигла договор о пакту о миграцији и азилу, кроз који би поступци азила и повратка требало да постану бржи и одвијају се у близини границе. Неки објекти на границама имају потешкоћа да обезбеде достојанствене услове пријема новим придошлицама. Пакт ће увести обавезу за државе да надгледају поштовање основних права. Како је ЕУ сада потписница Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција), институције и агенције ЕУ ће морати да предузму мере за спречавање и борбу против насиља над женама и насиља у породици, у контексту миграција, укључујући и границе.

Ово поглавље се бави основним правима на границама. Бави се спољним копненим и морским границама ЕУ. У њему се разматрају политике везане за третман пре доласка, саме граничне контроле и почетну обраду људи који улазе избегавањем граничних контрола.

МИШЉЕЊЕ FRA 3.1

Државе чланице ЕУ треба да прегледају и прилагоде своје протоколе за претрагу и спашавање на основу најбољих пракси како би спасиле животе на мору.

Приликом промовисања усклађености финансирања ЕУ са основним правима, Европска комисија би требало да размотри начине повезивања финансирања за управљање морским границама са усвајањем и поштовањем оперативних протокола који обезбеђују благовремену помоћ људима у непосредној опасности на мору.

Државе чланице и Frontex треба заједно да обезбеде да се распореди довољан број одговарајуће опремљених пловила у отвореним морским подручјима, где анализа ризика показује да је већа шанса за бродолом.

Више од 4000 особа је умрло или нестало у покушајима да се домогну Европе морским путем 2023. године. То је највећи број у последњих пет година. Право на живот (члан 2 Повеље и Европска конвенција о људским правима (ECHR – European Convention on Human Rights)) подразумева изричиту обавезу за државе које су законски обавезне да га поштују како на копну тако и на мору. Државе чланице ЕУ имају оперативне протоколе о трагању и спасавању, који захтевају стално преиспитивање како би се примениле најбоље праксе и научене лекције. Број распоређених пловила за спасавање људи у невољи на мору не одговара потребама.

Смањивање броја смртних случајева на мору је сложено питање. Захтева свеобухватан приступ који укључује све релевантне државе, тела ЕУ, међународне организације и друге укључене стране. Међутим, постоје важни кораци које ЕУ и њене државе чланице могу да предузму.

Државе чланице предузимају појачане мере за контролу својих граница и заустављање нелегалних миграција. Неке мере су довеле до самовоље, правне несигурности, ограничења рада цивилног друштва и неефикасне судске заштите од све заступљенијег кршења права на границама. Мали број жртава има приступ правди путем ефикасних правних лекова. Судска пракса Европског суда за људска права (ЕCтHR – European Court of Human Rights) поставља услове потребне да правни лек буде ефикасан у закону и у пракси. У свом доприносу извештају Европске комисије о владавини права, FRA указује да недостатак приступа правди може представљати ризик за поштовање владавине права као основне вредности ЕУ из члана 2 Уговора о Европској унији.

У будућности, према пакту о миграцији и азилу, државе чланице ће имати обавезу да успоставе независне механизме за праћење основних права током скрининга на границама и слободне су да прошире обим таквих механизма на друге аспекте. FRA је 2022. године издала смернице о томе како успоставити такве механизме.

МИШЉЕЊЕ FRA 3.2

Државе чланице треба да уложе веће напоре да би заштитиле основна права миграната, избеглица и тражилаца азила на границама. То треба да ураде брзим и ефикасним испитивањем свих навода о кршењима основних права на границама и у свим инцидентима са бродоломима. Поред тога, државе чланице треба да поштују процедуралне захтеве које је одредио ЕCтHR.

Државе чланице ЕУ треба да успоставе или ојачају националне механизме за надзор поштовања основних права на својим границама, ослањајући се на стручност и савете FRA.

МИШЉЕЊЕ FRA 3.3

Државе чланице треба да се постарају да објекти који се користе за смештај нових придошлица на спољне границе нуди достојанствене и безбедне услове и да не представља произвољни притвор. Такви објекти треба да буду део свеобухватног доброг система управљања миграцијама са довољним капацитетом за премештање подносилаца захтева за азил у предвиђене објекте, када је то потребно. Систем такође треба да има ефикасне, хумане процедуре за достојанствен повратак и да понуди делотворне могућности интеграције за кориснике међународне заштите.

Европска комисија би требало да размотри подношење захтева за независну процену утицаја на основна права, када је то потребно, како би се проверила усклађеност финансирања ЕУ са основним правима у оквиру важећих инструмената ЕУ.

МИШЉЕЊЕ FRA 3.4

Приликом процене усклађености финансирања ЕУ са законима ЕУ, државе чланице и Европска комисија такође треба да узму у обзир стандарде утврђене Истанбулском конвенцијом Савета Европе.

Истанбулска конвенција је 2023. године постала обавезујућа за саму ЕУ, а не само за оне државе чланице које су је ратификовале. Закони ЕУ већ садрже одредбе за заштиту жена на границама. Нове обавезе ће их додатно проширити. Према Уредби о заједничким одредбама (Уредба (ЕУ) 2021/1060), када државе чланице користе средства ЕУ за подршку својим политикама управљања границама, азила и повратка, оне морају да успоставе механизме како би осигурале да програми које финансира ЕУ буду у складу са Повељом и Конвенцијом Уједињених нација о правима особа са инвалидитетом. У свом извештају за 2023. годину под називом *EU Funds – Ensuring compliance with fundamental rights* (ЕУ Фондови– Обезбеђивање усклађености са основним правима), FRA предлаже да се у будућности размотри и Истанбулска конвенција.

4

ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА И УПОТРЕБА ПОВЕЉЕ НА НАЦИОНАЛНОМ НИВОУ

Уочи средњорочног прегледа спровођења стратегије Повеље до 2025. године за јачање примене Повеље о основним правима у ЕУ и 25. годишњице проглашења Повеље, примећено је да напорима за спровођење стратегије Повеље из 2020. на националном нивоу још увек недостају структурирани процес и конкретни циљеви, референтне тачке и рокови.

Повеља је наставила да унапређује алате за основна права у судницама, о чему сведочи национална и европска судска пракса. Међутим, константни изазови у приступу правосудном систему ометали су ефикасно остваривање права садржаних у Повељи, посебно за особе у рањивим ситуацијама.

Примена Повеље од стране националних законодаваца и органа власти заостајала је за применом у правосудју. Посебно је напоменуто да регионалне и локалне власти не примењују Повељу у потпуности. Државе чланице полако усвајају политичке и правне оквире за спровођење „хоризонталног услова“ у вези са Повељом за коришћење средстава ЕУ. Међутим, остала су питања у вези са механизмима за подношење жалби и учешћем и потребним капацитетима актера за основна права. С обзиром на то да су националне институције за људска права неки од кључних саветника националних влада за питања људских права, за њих је и даље важно да се детаљно упознају са Повељом.

Захваљујући наменском финансирању ЕУ, посебно кроз програм за грађане, једнакост, права и вредности (CERV – Citizens, Equality, Rights and Values), повећани су напори за проширење знања и стручности о Повељи. Међутим, постоје разлике између држава чланица, националних органа и професија када је примена Повеље у питању.

Ускоро ће бити 25 година од проглашења Повеље. Повеља се и даље често користи на нивоу ЕУ, посебно у судској пракси Суда правде Европске уније, али и у креирању закона и политика ЕУ (нпр. видети алат Европске комисије бр. 29 и смернице Савета). Европска комисија ће 2025. године поднети извештај о средњорочној имплементацији своје стратегије из 2020. за јачање примене Повеље о основним правима у ЕУ.

На националном нивоу, напорима за спровођење стратегије Повеље још увек недостају структурирана процедура и конкретни циљеви, референтне тачке и рокови. Штавише, Повеља још увек није посебно приметна у креирању националних закона и политика које спадају у оквир закона ЕУ. Национална правила о процени утицаја и даље се изричито не позивају на Повељу.

Истовремено, 25 држава чланица именовало је контакт тачку за Повељу, како је предвиђено у стратегији Повеље и повезаним закључцима Савета Европске уније. Успостављање контакт тачки за Повељу је важан први корак, јер ове контакт тачке могу да усмеравају или пруже помоћ у процесу спровођења стратегије на националном нивоу. Међутим, већина контакт тачака за Повељу и даље треба да пронађе своју улогу у националном контексту како би најбоље допринела побољшаној примени Повеље на националном и локалном нивоу.

МИШЉЕЊЕ FRA 4.1

Европски парламент, Савет Европске уније и Европска комисија треба даље да развијају и ажурирају алате који гарантују да су креирање закона и политика ЕУ у потпуности у складу са Повељом. Они такође треба више да се залажу за промовисање Повеље широм ЕУ.

Државе чланице ЕУ се позивају да успоставе структурирани процес заснован на конкретним циљевима, референтним тачкама и роковима приликом имплементације закључака Савета Европске уније.

Државе чланице се позивају да унапреде капацитете контакт тачака за Повељу тако што ће им обезбедити адекватне људске и финансијске ресурсе, како би могле да побољшају координацију и сарадњу са свим релевантним актерима.

Државе чланице треба да се постарају да се утицај било ког законодавног предлога који спада у оквир права ЕУ увек процењује на основу принципа и права из Повеље. Поред провере усклађености са националним стандардима за људска права и ECHR, правила о процени утицаја треба изричито да захтевају ефикасну процену у односу на Повељу, узимајући у обзир тумачење њених одредби од стране Суда правде Европске уније.

МИШЉЕЊЕ FRA 4.2

Државе чланице ЕУ треба да се постарају да деца, жене, старије особе, особе са инвалидитетом и етничке мањине које су у рањивој ситуацији имају приступ правним лековима и да лако могу да приступе информацијама о својим процесним правима, како то налажу закони ЕУ.

Правници се често позивају на члан 47 Повеље (право на ефикасан правни лек и на фер суђење). Поред тога, на политичком нивоу, приступ правди остаје важна тема, о чему сведочи извештај Европске комисије из 2023. године о примени Повеље. Фокус извештаја из 2023. био је на ефикасној правној заштити и приступу правди. У складу са ранијим извештајима FRA, закључује се да и даље постоје препреке у приступу правди. Оне укључују недовољно пружање информација, посебно о вансудским правним лековима; практичне потешкоће у коришћењу решења е-Правосуђа (e-Justice); недовољно механизма за праћења права детета у судским поступцима и различите степене неприступачности правде за рањиве групе, укључујући и економске разлоге. Све то може спречити заинтересоване стране да искористе правне лекове.

МИШЉЕЊЕ FRA 4.3

Државе чланице ЕУ се охрабрују да користе или промовишу коришћење свих расположивих средстава ЕУ за обуку у вези са Повељом, посебно програме CERV и правосуђа. Њихова сврха је да се подигне свест о Повељи међу јавним званичницима у националним, регионалним и локалним органима власти.

Државе чланице треба да обезбеде смислено учешће релевантних актера за основна права у процесу надзора релевантних фондова ЕУ и да обезбеде циљана средства за побољшање њихових капацитета за надзор и експертизу.

Државе чланице треба да се постарају да њихови механизми за жалбе у вези са коришћењем средстава ЕУ могу да идентификују свако кршење Повеље и да обезбеде неопходну правну заштиту.

Подаци FRA за 2023. годину указују на позитиван тренд у погледу обуке о основним правима. Спроводи се све више обука о Повељи не само члановима правосуђа, већ и државним службеницима, органима за спровођење закона, цивилном друштву, особљу националних институција за људска права (NHRI – National Human Rights Institutions) и телима за равноправност, новинарима и студентима. До сада се чини да такве активности обуке не укључују на адекватан начин регионалне и локалне власти. Међутим, програм CERV и програм правосуђа нуде могућности суфинансирања релевантних активности обуке.

Важна област за експертизу Повеље је коришћење фондова ЕУ обухваћених Уредбом о заједничким одредбама (Уредба (ЕУ) 2021/1060). Уредба обавезује државе чланице да се постарају да се Повеља поштује приликом коришћења фондова ЕУ. Такође омогућава да NHRI и тела за равноправност, као и ОЦД, играју важну улогу у праћењу поштовања основних права када се користе средства ЕУ. Извештај FRA за 2023. *EU Funds – Ensuring compliance with fundamental rights* (ЕУ фондови – Обезбеђивање усклађености са основним правима) открио је проблеме у вези са учешћем тела за основна права и цивилног друштва у процесу праћења, за које се чини да недостају капацитети, ресурси и стручно познавање Повеље.

Када је реч о заштити основних људских права, 2023. годину су обележили неки помаци, али и неки кораци уназад. *Fundamental Rights Report 2024* (Извештај о основним правима 2024) Агенције за основна права разматра главне догађаје у ЕУ између јануара и децембра 2023. и износи ставове FRA о њима. Бележећи како достигнућа, тако и подручја у којима је потребно побољшање, овај извештај пружа увид у главна питања која су предмет дебате о основним правима у ЕУ.

ПРОМОВИСАЊЕ И ЗАШТИТА ВАШИХ ОСНОВНИХ ПРАВА ШИРОМ ЕУ —

Комплетан текст *FRA Fundamental Rights Report 2024*
(Извештај о основним људским правима 2024) –
погледајте

<https://fra.europa.eu/en/publication/2024/fundamental-rights-report-2024>

Погледајте и друге повезане публикације FRA:

- FRA (2024), *Извештај о основним правима 2024 – мишљења FRA*, Луксембург, Канцеларија за публикације,
<https://fra.europa.eu/en/publication/2024/fundamental-rights-report-2024-fra-opinions>
(доступан на сва 24 званична језика ЕУ и албанском, македонском и српском)
- Претходни годишњи извештаји FRA о проблемима и достигнућима на пољу основних права у Европској унији доступни су на [веб-сајту](#) FRA (доступан је на енглеском и делимично на француском).

ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

FRA – АГЕНЦИЈА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ ЗА ОСНОВНА ПРАВА

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Беч – Аустрија

T +43 158030-0 – F +43 158030-699

fra.europa.eu

f facebook.com/fundamentalrights

in linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

X twitter.com/EURightsAgency

Publications Office
of the European Union